

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สำรวจและปรับปรุงดัชนีวัดความสุขแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย 2. ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จากการประเมินความสุขของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว 3. ถอดบทเรียนดัชนีวัดความสุขของชุมชนแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย และ 4. เสนอแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการประเมินความสุขชุมชนแหล่งท่องเที่ยว โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อยู่ในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 30 ชุมชนที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ

จากการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการปรับปรุงดัชนีวัดความสุขของชุมชนท่องเที่ยว เพื่อนำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปใช้วัดความสุขจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยวในระยะที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในพื้นที่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวมีความสุขอยู่ในระดับมาก โดยประชาชนในพื้นที่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวมีความสุขภาพรวมเชิงอัตวิสัย มากกว่า เชิงภาวะวิสัย และหากพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่า ประชาชนในพื้นที่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวมีความสุขมากที่สุดในด้านสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ($\bar{X} = 7.28$) ส่วนประเด็นที่ทำให้มีความสุขน้อยที่สุดคือ สภาพทางเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 6.85$) เมื่อเปรียบเทียบความสุขก่อนและหลังมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่าหลังจากมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะส่งผลให้เกิดความสุขมากกว่า ก่อนมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

นอกจากนี้ จากการถอดบทเรียนความสุขจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า 1) ชุมชนที่มีศักยภาพระดับ A และ B และมีระดับการประเมินความสุขจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด จะเป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ชุมชนที่มีศักยภาพระดับ C และยังไม่ได้รับการประเมินศักยภาพ และมีระดับการประเมินความสุขจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด จะเป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ยังคงได้รับการพัฒนา เพื่อให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพมากขึ้น อันจะส่งผลให้ชุมชนประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 3) ชุมชนที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (A, B, C) แต่มีระดับการประเมินความสุขจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับน้อย จะเป็นชุมชนที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยว แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปอย่างเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการประเมินความสุขชุมชนท่องเที่ยว มีแนวทางการพัฒนาตามกลุ่มชุมชน ดังนี้ 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนสำหรับกลุ่มที่ 1 กลุ่มชุมชนที่ประสบความสำเร็จแล้ว ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับชุมชนใกล้เคียงเพื่อพัฒนาเครือข่ายทางการท่องเที่ยวให้เข้มแข็งได้ในระยะยาว การสร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน การทำการตลาดที่เหมาะสมกับชุมชน และการสร้างตราสินค้าสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเพิ่มการจดจำได้ของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนสำหรับกลุ่มที่ 2 กลุ่มชุมชนที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ การสร้างประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน การผลักดันให้คนในชุมชนเป็น

เจ้าบ้านที่ดี การจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและนักท่องเที่ยว และการผลักดันให้มีการประชุมด้านการท่องเที่ยวเป็นประจำ และต่อเนื่อง 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนสำหรับกลุ่มที่ 3 กลุ่มชุมชนที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ผลักดันให้มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในรูปแบบของการรวมกลุ่มหรือการจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยว ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ ชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ยกกระดับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ เพื่อกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม

คำสำคัญ : การประเมินความสุข การท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

Abstract

The purposes of this study were 1) to explore and improve the happiness index of tourist attractions in Thailand 2) study the economic, social, cultural and environmental impacts from evaluating the happiness of communities in tourist attractions 3) lesson learned the happiness index of the communities in tourist attractions in Thailand and 4) to suggest the guidelines for community-based tourism development from evaluating the happiness of communities in tourist attractions. The samples of this study were local people in 30 communities throughout the country.

From this study, the researchers have improved the happiness index of the tourism community in order to use the revised happiness index to measure the happiness from community-based tourism of local communities in Phase 2. The results of this study found that local people in tourist attractions were in high level of happiness. However, the local people have subjective well-being (SWB) higher than objective well-being (OWB). And when considered in each aspect, it was found that the local people in tourism community were most happy in social and cultural aspect ($\bar{X} = 7.28$) while the aspect that made the least happiness was economic conditions ($\bar{X} = 6.85$). When comparing the happiness of local people before and after the community-based tourism management, it was found that after the community-based tourism management resulting in greater happiness more than before tourism has occurred.

In addition, from the lesson learned of happiness from community-based tourism found that 1) communities with potential in levels A and B, and communities with a high and highest level of happiness assessment was be a successful community-based tourism management 2) communities with potential in levels C, and have not been assessed for potential, including the communities with a high and highest level of happiness assessment was be a communities that have the potential to manage community-based tourism, but they must still be developed in order to make community-based tourism management more efficient in which resulting in the community being successful in tourism management 3) communities with potential in levels A, B, and C but there was a low level of happiness assessment from community-based tourism is going to be a community with tourism potential but there is still an obstacles that affect tourism management and need for urgent development in order to strengthen tourism operations with more efficient.

For the guidelines of community-based tourism development from evaluating the happiness of communities in tourist attractions could be identified by group of community as follows 1) the development of community-based tourism group 1:

successful community comprised of strengthening community-based tourism networks with nearby communities to develop long term strong tourism networks, creating community-based tourism knowledge for local people, creating suitable marketing and branding for the community-based tourism to increase the recognition of target market 2) the development of community-based tourism group 2: community that should be developed comprised of creating tourism experiences through community-based tourism activities, encouraging people in the community to be good hosts, establishing a tourism calendar in accordance with the needs of communities and tourists, and organizing tourism meetings regularly and continuously 3) the development of community-based tourism group 3: community that need to be developed urgently comprised of establishing community-based tourism management in the form of groups or community enterprises, encourage the participation in community-based tourism management, develop the potential of the people in the community to promote tourism, enhance local products to create economic value added, and determining the carrying capacity of the attraction to determine the number of suitable tourists.

Keywords: happiness evaluation, community-based tourism, community-based tourism development